

УДК 351.74:378.147:355.233
DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2025-4-16-28>

Мердов Станіслав Павлович,
старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0769-2364>

Шостак Ігор Олександрович,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-0373-0768>

Миронов Юрій Олексійович,
старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7755-478X>

ТАКТИЧНА ТА ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЯК СКЛАДОВІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ДІЙ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНОГО РИЗИКУ

У статті проаналізовано роль тактичної та вогневої підготовки у формуванні професійної готовності поліцейських до дій в умовах підвищеного ризику. Доведено необхідність їх інтеграції зі спеціальною фізичною підготовкою. Обґрунтовано, що ефективність правоохоронної діяльності значною мірою залежить від здатності поліцейських оперативно оцінювати тактичну обстановку, приймати обґрунтовані рішення в умовах дефіциту часу та невизначеності, а також застосовувати вогнепальну зброю відповідно до вимог законодавства і принципів особистої та публічної безпеки. Доведено, що комплексний підхід, орієнтований на моделювання реальних службових ситуацій, формує професійно надійного працівника поліції.

Ключові слова: тактична підготовка, вогнева підготовка, професійна готовність, спеціальна фізична підготовка, поліцейські.

Постановка проблеми. Сучасна правоохоронна діяльність Національної поліції України здійснюється в умовах підвищеного рівня загроз, зростання кількості

насилювальних правопорушень, поширення незаконного обігу вогнепальної зброї та ускладнення оперативної обстановки. Поліцейські все частіше стикаються з не-

обхідністю прийняття миттєвих рішень у ситуаціях, що супроводжуються значним психоемоційним і фізичним навантаженням, обмеженим часом та високою відповідальністю за наслідки власних дій.

У таких умовах особливої актуальності набуває проблема формування професійної готовності поліцейських до дій в умовах підвищеного ризику. Практика свідчить, що навіть за наявності належної нормативно-правової бази та чітко регламентованих алгоритмів дій результативність службової діяльності значною мірою визначається рівнем підготовленості працівника поліції до застосування тактичних прийомів і вогнепальної зброї.

Разом із тим аналіз діяльності підрозділів Національної поліції показує, що недостатній рівень тактичної та вогневої підготовки може призводити до помилок у прийнятті рішень, порушень законності при застосуванні зброї та підвищення ризику травматизму як серед поліцейських, так і серед цивільного населення. Це зумовлює необхідність глибшого наукового осмислення ролі тактичної та вогневої підготовки у структурі професійної готовності поліцейських.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми професійної підготовки працівників поліції та інших силових структур тривалий час перебувають у полі зору вітчизняних науковців. У працях В. Платонова, Б. Шияна, Т. Круцевич, Г. Безверхньої розкрито загальні теоретико-методичні засади підготовки фахівців до діяльності в умовах підвищених фізичних і психоемоційних навантажень, наголошено на необхідності прикладної спрямованості навчального процесу.

Питання професійної підготовки поліцейських у сучасних умовах досліджували В. Базилевич, О. Бондаренко, В. Савченко, які підкреслюють, що формування готовності до службової діяльності має здійснюватися на основі поєднання теоретичних знань і практичних навичок, орієнтованих на реальні умови правоохоронної діяльності.

Окремий напрям досліджень присвячено тактичній підготовці. Зокрема, у працях Р. Постного, О. Головкова, В. Коваленка, М. Олексієнка розглянуто проблеми формування тактичного мислення, організації дій поліцейських у складі підрозділів, прийняття рішень в умовах невизначеності та дефіциту часу.

Питання вогневої підготовки та застосування вогнепальної зброї аналізували О. Мартинюк, М. Олексієнко, які наголошують на необхідності формування у поліцейських не лише технічних навичок стрільби, а й високого рівня правової та психологічної готовності до застосування зброї.

Водночас у більшості наукових праць тактична і вогнева підготовка розглядаються переважно ізольовано, без належного урахування їх взаємодії та ролі у формуванні цілісної професійної готовності поліцейських до дій в умовах підвищеного ризику.

Метою статті є обґрунтування ролі тактичної та вогневої підготовки як взаємопов'язаних складових формування професійної готовності поліцейських до дій в умовах підвищеного ризику.

Виклад основного матеріалу. У професійній діяльності поліцейських тактична та вогнева підготовка виступають не як ізольовані навчальні дисципліни, а як взаємопов'язані елементи цілісної системи формування готовності до дій у складних та небезпечних умовах. Реальні службові ситуації, з якими стикаються працівники поліції, характеризуються високим рівнем невизначеності, дефіцитом часу на прийняття рішень, необхідністю одночасно контролювати оперативну обстановку, дії пра-

вопорушника та власний психофізичний стан. За таких умов саме рівень тактичної підготовленості визначає здатність поліцейського адекватно оцінювати ситуацію, прогнозувати можливий розвиток подій і обирати оптимальний варіант дій.

Практика правоохоронної діяльності переконливо свідчить, що тактична підготовка не зводиться лише до засвоєння окремих прийомів або алгоритмів поведінки. Вона формує тактичне мислення, яке ґрунтується на вмінні швидко аналізувати обстановку, враховувати наявні ризики, можливості укриття, наявність сторонніх осіб, а також потенційну загрозу застосування зброї. Саме тому у наукових працях, присвячених підготовці поліцейських, тактична підготовка розглядається як безперервний і цілісний процес професійного навчання, спрямований на формування та вдосконалення знань, умінь і навичок, що забезпечують готовність правоохоронців до визначення оптимальної лінії поведінки та ефективних методів дій у складних, стресових і ризиконебезпечних ситуаціях службової діяльності [1, с. 474; 2, с. 613].

Водночас у процесі виконання службових завдань тактичні дії поліцейських нерозривно пов'язані із можливістю застосування вогнепальної зброї. Вогнева підготовка у цьому контексті набуває особливого значення, оскільки саме вона забезпечує здатність поліцейського діяти впевнено, точно та правомірно у ситуаціях, коли застосування зброї є єдиним засобом припинення протиправних дій. При цьому важливо підкреслити, що ефективність вогневої підготовки не може оцінюватися виключно за результатами стрільби у стандартних умовах тиру. З урахуванням цього вченими наголошується, що «тренування повинні максимально наближатися до реальних умов, з якими поліцейські можуть стикатися під час служби» [3, с. 278], оскільки реальні ситуації застосування зброї майже завжди супроводжуються значним психоемоційним напруженням, фізичною втомою та необхідністю прийняття миттєвих рішень.

Досить показовим є той факт, що у ситуаціях підвищеного ризику навіть незначні порушення координації рухів або контролю дихання можуть призводити до зниження точності стрільби. Це підтверджує тезу про тісний зв'язок вогневої підготовки з рівнем психофізичної та спеціальної фізичної готовності поліцейських. Фізична втома, яка виникає внаслідок пересування, подолання перешкод, боротьби з правопорушником або тривалого перебування у стані напруження, безпосередньо впливає на ефективність виконання вогневих дій. Відтак спеціальна фізична підготовка виступає важливим чинником, що забезпечує стабільність і надійність тактико-вогневих навичок.

Саме тому у наукових дослідженнях справедливо зазначається, що поєднання фізичної, психологічної та тактичної підготовки в єдину методику забезпечує підвищення якості та успішності навчання стрільців, що в подальшому може бути реалізовано під час навчання на спеціалізованому та бойовому рівні [4, с. 594.]

Разом із тим варто наголосити, що спеціальна фізична підготовка у системі професійної підготовки поліцейських не повинна розглядатися як самодостатній компонент. Її основне завдання полягає у створенні функціональної бази, яка дозволяє ефективно реалізовувати тактичні та вогневі дії в умовах реальної службової діяльності. Саме тому сучасні підходи до організації підготовки у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання дедалі більше орієнтуються на інтеграцію фізичних навантажень із тактичними сценаріями та вогневими вправами.

Не менш важливим аспектом є психологічна складова тактико-вогневої підготовки. Застосування вогнепальної зброї завжди пов'язане з високим рівнем стресу та відповідальності, оскільки будь-яка помилка може мати тяжкі наслідки. У цьому контексті тактична підготовка сприяє формуванню у поліцейських здатності контролювати власний психоемоційний стан, діяти впевнено та рішуче, не втрачаючи при цьому правової та моральної орієнтації. Саме поєднання тактичних, вогневих і психофізичних компонентів дозволяє сформувати готовність до дій у ситуаціях підвищеного ризику.

З огляду на викладене, стає очевидним, що ізолюване формування тактичних або вогневих навичок не забезпечує належного рівня професійної готовності поліцейських. Лише комплексний підхід, який передбачає їх взаємодію у межах єдиної системи підготовки, дозволяє досягти стійкого позитивного результату. Такий підхід сприяє формуванню у поліцейських цілісного уявлення про власні дії, відповідальність за прийняті рішення та наслідки застосування сили і зброї.

У цьому зв'язку особливої уваги заслуговує організація освітнього процесу у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, де використовуються методики моделювання службових ситуацій, комплексні навчально-тренувальні заняття, що передбачають поєднання тактичних вправ із вогневою підготовкою та дозованими фізичними навантаженнями, які дозволяють максимально наблизити освітній процес до реальних умов правоохоронної діяльності. Такий підхід не лише підвищує рівень професійної готовності майбутніх поліцейських, а й сприяє формуванню відповідального ставлення до застосування сили та вогнепальної зброї, що було науково доведено в дослідженнях О.М. Івлева, А.С. Сасіка [5, с. 133–136], Ю.І. Давигорою [6, с. 56–62], О.М. Карпенком, А.В. Корольовим, Д.В. Чернолуцьким [7, с. 84–89].

Ми переконані, що тактична та вогнева підготовка у сучасних умовах підготовки поліцейських повинні розглядатися як взаємопов'язані складові їх професійної готовності до дій в умовах підвищеного ризику. Їх інтеграція зі спеціальною фізичною та психофізичною підготовкою створює передумови для формування професійно надійного працівника поліції, здатного діяти ефективно, законно та безпечно в умовах сучасних викликів. Саме тому, підтримуємо позицію О.А. Яреценка, А.О. Титовича, О.Д. Коломойця, О.М. Головка, В.Л. Коваленка, С.В. Олексієнка, які стверджують про те, що одним із ключових складників професійної освіти майбутніх правоохоронців є спеціальна професійна підготовка, яка охоплює тактичну підготовку (моделювання реальних бойових ситуацій); фізичну та спеціальну фізичну підготовку (розвиток витривалості, сили, швидкості та навичок ближнього бою, формування необхідних військово-прикладних навичок); вогневу підготовку (володіння сучасними зразками зброї, стрільба у складних умовах); інженерну та технічну підготовку (використання технічних засобів, знання мінно-підривної справи); домедичну підготовку (забезпечення виживання в екстремальних умовах, мінімізація втрат бойових умов, форму-

вання психологічної готовності, підвищення загальної безпеки) [8, с. 187].

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що тактична та вогнева підготовка є взаємопов'язаними та взаємодоповнюючими складовими єдиної системи формування професійної готовності поліцейських до дій в умовах підвищеного ризику. Доведено, що ізолюваний розгляд цих напрямів підготовки у наукових дослідженнях і навчальній практиці не відповідає реаліям сучасної правоохоронної діяльності, оскільки застосування вогнепальної зброї завжди відбувається в межах конкретної тактичної ситуації і потребує одночасного прийняття тактичних рішень.

Ефективність професійної діяльності поліцейських в умовах підвищеного ризику визначається не лише технічними навичками стрільби або знанням тактичних прийомів, а насамперед здатністю інтегрувати ці навички в умовах значного психоемоційного та фізичного навантаження, дефіциту часу та високого рівня невизначеності. Це зумовлює необхідність органічного поєднання тактичної, вогневої та спеціальної фізичної підготовки в єдиному навчально-тренувальному процесі.

Аналіз наукових праць вітчизняних учених дозволив виявити, що сучасні підходи до тактичної підготовки орієнтовані на формування тактичного мислення, яке ґрунтується на вмінні швидко аналізувати оперативну обстановку, прогнозувати можливий розвиток подій, враховувати наявні ризики та обирати оптимальний варіант дій. Водночас вогнева підготовка розглядається не просто як формування стрілецьких навичок, а як комплексний процес, що включає правову, психологічну та тактичну складові готовності до застосування зброї.

Встановлено, що реалізація комплексного підходу до підготовки поліцейських потребує відповідної організації освітнього процесу, орієнтованого на моделювання реальних службових ситуацій. Такий підхід передбачає створення навчальних сценаріїв, які максимально наближені до умов практичної діяльності і передбачають необхідність одночасного застосування тактичних знань, вогневих навичок та фізичної підготовленості в умовах стресу та обмеженого часу на прийняття рішень.

Результати дослідження підтверджують, що підвищення ефективності правоохоронної діяльності Національної поліції України в сучасних умовах потребує подальшого вдосконалення системи професійної підготовки на основі поглиблення взаємозв'язку між тактичною, вогневою та спеціальною фізичною підготовкою, розробки інноваційних методик навчання, що базуються на моделюванні реальних оперативних ситуацій, а також систематичного моніторингу рівня сформованості професійної готовності поліцейських до дій в умовах підвищеного ризику.

Перспективи подальших досліджень вбачаються у розробці конкретних методик інтегрованої тактичної та вогневої підготовки поліцейських, обґрунтуванні критеріїв та показників оцінювання рівня сформованості професійної готовності до дій в умовах підвищеного ризику, а також у дослідженні ефективності різних форм і методів навчання в контексті формування стійких професійних навичок.

Список використаних джерел

1. Гіденко Є.С. Підготовка працівників поліції в тактично-складовій діяльності при екстремальних ситуаціях. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 8. С. 474–477. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/108>
2. Кондратюк Н.С., Бубнова А.С., Параниця С.П. Сутність тактико-спеціальної підготовки в правоохоронній діяльності. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 6. С. 610–614. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.91>

3. Глян Т.Д., Зеленський Є.С. Принципи та методика проведення занять з вогневої підготовки для працівників поліції, які несуть службу на деокупованих територіях. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2024. Вип. 85. Ч. 2. С. 276–281. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.2.40>
4. Явтушенко В.О., Корчагін М.В., Козлов Д.М., Мороховський М.Л., Коплік О.М., Холодняк М.Ю. Вплив фізичної, психологічної та тактичної підготовки стрільця на ефективність стрільби зі стрілецької зброї. *Current Issues and Prospects for the Development of Scientific Research: Proceeding of 8th International Scientific and Practical Conference*. Orleans, France, 19-20 November 2023. Orleans, 2023. С. 580–595. DOI <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.11.2023.060>
5. Івлєв О.М., Сасік А.С. Моделювання ситуацій як засіб підготовки інспекторів патрульної поліції до застосування заходів поліцейського примусу. *Донецький юридичний інститут: 55 років на теренах освіти і науки: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Кривий Ріг, 13 трав. 2016 р. Кривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2016. С. 133–136.*
6. Давигора Ю. І. Тактична підготовка правоохоронців у контексті нової концепції діяльності національної поліції України. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2020. Вип. 7 (127). С. 56–62. DOI [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.7\(127\).10](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.7(127).10)
7. Карпенко О.М., Корольов А.В., Чернолуцький Д.В. Тактико-спеціальна підготовка поліцейських до використання підручних засобів. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2025. № 2(14). С. 84–89. <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2025-2-14-15>
8. Ярещенко О.А., Титович А.О., Коломоець О.Д., Головков О.М., Коваленко В.Л., Олексієнко С.В. Сутнісні характеристики формування готовності майбутніх офіцерів до застосування «холодної зброї» в екстремальних умовах службово-бойової діяльності. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. 2025. Вип. 1 (186). С. 182–192. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.01\(186\).37](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.01(186).37)

References

1. Hidenko, Ye.S. (2022) Pidhotovka pratsivnykiv politzii v taktychno-skladovii diialnosti pry ekstremalnykh sytuatsiakh [Training police officers in tactical activities in extreme situations]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 8, 474–477. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/108> [in Ukrainian].
2. Kondratiuk, N.S., Bubnova, A.S., & Paranytsia, S.P. (2025) Sutnist taktyko-spetsialnoi pidhotovky v pravookhoronni diialnosti [The essence of tactical and special training in law enforcement activities]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, 6, 610–614. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.91> [in Ukrainian].
3. Hlian, T.D., & Zelenskyi, Ye.S. (2024) Pryntsypy ta metodyka provedennia zaniat z vohnevoi pidhotovky dlia pratsivnykiv politzii, yaki nesut sluzhbu na deokupovanykh terytoriiakh [Principles and methods of conducting firearms training for police officers serving in de-occupied territories]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya Pravo*. Vyp. 85. Ch. 2. S. 276–281. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.2.40> [in Ukrainian].
4. Yavtushenko, V.O., Korchahin, M.V., Kozlov, D.M., Morokhovskiy, M.L., Koplik, O.M., & Kholodniak, M.Yu. (2023) Vplyv fizychnoi, psykhologichnoi ta taktychnoi pidhotovky striltsia na efektyvnist strilby zi striletskoi zbroi [The influence of physical, psychological, and tactical training of a shooter on the effectiveness of shooting with small arms]. *Current Issues and Prospects for the Development of Scientific Research: Proceeding of 8th International Scientific and Practical Conference*. Orleans, France, 19-20 November 2023. Orleans. S. 580–595. DOI <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.11.2023.060> [in Ukrainian].
5. Ivliev, O.M., & Sasik, A.S. (2016) Modeliuvannia sytuatsii yak zasib pidhotovky inspektoriv patrolnoi politzii do zastosuvannia zakhodiv politseiskoho prymusu [Simulation of situations as a means of training patrol police inspectors to use police coercion measures]. *Donetskyi yurydychnyi instytut: 55 rokiv na terenakh osvity i nauky: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Kryvyi Rih, 13 trav. 2016 r. Kryvyi Rih: DIuI MVS Ukrainy*. S. 133–136. [in Ukrainian].
6. Davyhora, Yu. I. (2020) Taktychna pidhotovka pravookhorontsiv u konteksti novoi kontseptsii diialnosti natsionalnoi politzii Ukrainy [Tactical training of law enforcement officers in the context of the new concept of the activities of the National Police of Ukraine]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova*. Seriya 15: Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fyzychna kultura i sport), 7 (127), 56–62. DOI [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.7\(127\).10](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.7(127).10) [in Ukrainian].
7. Karpenko, O.M., Korolov, A.V., & Chernolutskyi, D.V. (2025) Taktyko-spetsialna pidhotovka politseiskyykh do vykorystannia pidruchnykh zasobiv [Tactical and special training of police officers in the use of improvised means]. *Ukrainska politseistyka: teoriia, zakonodavstvo, praktyka*, 2(14), 84–89. <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2025-2-14-15> [in Ukrainian].
8. Yareshchenko, O.A., Tytovykh, A.O., Kolomoiets, O.D., Holovkov, O.M., Kovalenko, V.L., & Oleksienko, S.V. (2025) Sutnisni kharakterystyky formuvannia hotovnosti maibutnikh ofitseriv do zastosuvannia «kholodnoi zbroi» v ekstremalnykh umovakh sluzhbovo-boiovoi diialnosti [Essential characteristics of preparing future officers to use “cold weapons” in extreme conditions of service and combat operations]. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova*, 1 (186), 182–192. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.01\(186\).37](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.01(186).37) [in Ukrainian].

Merdov Stanislav,

Senior Lecturer at the Department of Special Physical Training
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0769-2364>

Shostak Ihor,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Special Physical Training
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-0373-0768>

Mironov Yurii,

Senior Lecturer at the Department of Special Physical Training
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7755-478X>

TACTICAL AND FIREARMS TRAINING OF POLICE OFFICERS AS COMPONENTS OF FORMING PROFESSIONAL READINESS FOR ACTIONS IN HIGH-RISK CONDITIONS

The article provides a comprehensive analysis of the role of tactical and firearms training in forming the professional readiness of police officers to perform duties in high-risk conditions. The relevance is determined by the increasing violent crimes, illegal firearms trafficking, and complexity of the operational environment. It is substantiated that law enforcement effectiveness largely depends on the ability to promptly assess tactical situations, make well-founded decisions under time pressure and uncertainty, and apply firearms in accordance with legal requirements and safety principles. The study analyzes scientific approaches of domestic scholars to tactical, firearms, and special physical training problems. It identifies implementation peculiarities in higher education institutions with specific training conditions. Most scientific works consider tactical and firearms training mainly in isolation, without proper consideration of their interrelationship and influence on holistic professional readiness formation. The research emphasizes that firearms use always occurs within a specific tactical situation and is accompanied by significant psycho-emotional and physical stress, necessitating integration of these training components. The expediency of using a comprehensive approach to organizing police training is highlighted, focused on modeling real service situations and forming stable professional skills. It is concluded that combining tactical and firearms training within a unified system creates prerequisites for forming a professionally reliable police officer capable of acting effectively, lawfully, and safely in high-risk conditions.

Key words: tactical training, firearms training, professional readiness, special physical training, police officers.

Надіслано до редколегії 28.11.2025
Рекомендовано до публікації 24.12.2025
Опубліковано 29.12.2025